

Raili Hokajarvi, *projektipäällikkö, Metsästä monituotebisnestä -hanke*

Luonnontuoteopas käsittelee luonnontuotealaa monipuolisesti

Hokajarvi R. (2019). Luonnontuoteopas käsittelee luonnontuotealaa monipuolisesti. Metsätieteen aikakauskirja 2019-10212. Kirjallisuutta. 3 s. <https://doi.org/10.14214/ma.10212>

Yhteystiedot Suomen metsäkeskus, pohjoinen palvelualue, Oulu

Sähköposti raili.hokajarvi@metsakeskus.fi

Hyväksytty 26.6.2019

Heli Pirinen (toim.). Luonnontuoteopas. Toimintaympäristö, työskentely ja tuotteistaminen luonnontuotealalla. Opetushallitus. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 2018. 384 s. ISBN 978-952-13-6054-1.

Heli Pirisen toimittamaan oppikirjaan on koottu miellyttävällä tavalla tietopaketti luonnontuotealalta. Pirinen vastaa isosta osasta kirjan lukuja, myös valokuvat ovat suurelta osin hänen ottamiaan. Metsätoimija saa kirjaa selailemalla hyvän yleiskuvan alasta, ja yksityiskohtiin voi syventyä tarpeiden mukaan.

Luonnontuotealan toimintaympäristö ja yrittäjäyys

Toimintaympäristö on kuvattu lähtien alan koulutuksesta. Maantiede, taloudellinen tilanne, yhteiskunnan vaikutus ja teknologian hyödyntäminen on kuvattu lyhyesti, mutta niin, että lukija hahmottaa niiden merkityksen. Luonnontuotealaa vaikuttava moninainen lainsäädäntö on onnistuttu kirjoittamaan lyhyesti, korostaen ja selventäen esimerkiksi elintarvikkeisiin, terveysväitteisiin, rohdosvalmisteisiin ja lääkkeisiin liittyviä säästöjä. Nämä johdattavat toimijaa selvittämään oikeita asioita.

Luonnontuotealalla tarvitaan yrittäjämäistä asennetta. Verovapaa keruutoimintakin tarvitsee yrittäjämäistä otetta, vaikka yritystä ei tarvitse perustaa. Kirja esittelee lyhyesti yrityksen perustamiseen liittyvät perusasiat tuotteista, tuotekehityksestä, asiakkaista, markkinoinnista, kirjanpidosta ja hinnoittelusta, alan erityispiirteitä korostaen. Oman alaotsikon alle on tuotu myös osio: ”Kun kaikki ei suju suunnitellusti”.

Mitä tuotetaan?

Sadannen sivun jälkeen päästään käsiksi tuotteistamiseen ja palvelujen suunnitteluun.

Ketjun alkupää eli raaka-ainetuotanto on ensin käsittelyssä. Yrityksen näkökulmasta toimintaan voi sisältyä keruuverkostolähtöistä ostoa, yrityslähtöistä ostoa ja poimijälähtöistä myyntiä. Ostoasemia tarvitaan. Luonnonmukainen tuotanto keruutuotteissa tarkoittaa luomuhyväksytyiltä alueilta keruuta. Raaka-aineen talteenotto, käsittely ja varastointi ovat osa hankintaketjua, jossa laatu on huomioitava monesta näkökulmasta eri vaiheissa. Talteenoton riskit on koottu myös kuvaksi.

Tuotteistaminen eri käyttötarkoituksiin on kuvattu omissa luvuissaan: elintarvikkeet, luonnonkosmetiikka, lääkkeet ja rohdokset, eläinten hoitotuotteet, koriste- ja käsityöt, matkailupalvelut sekä kuluttajaneuvonta. Elintarvikkeet saavat ymmärrettävästi isoimman tilan. Valokuvat, kaaviot ja taulukot havainnollistavat ja tuovat esille yksityiskohtia, jotka auttavat tuotantoa suunnittelevaa. Kirja palvelee oppimista tekemisen tukena käytännön opetuksen ohessa. Luvusta saa myös hyvän yleiskuvan tuotannon mahdollisuuksista ja vaatimuksista.

Itse luonnontuotteet

Kirjan laajin osa on luku 4: ”Luonnon raaka-aineiden kerääminen”. Siinä on esitelty 23 kasvia. Kullekin lajille on yhtenäisellä tavalla laadittu tunnistamislaatikko, jossa kasvi on kuvattu kasvin-tunnistusoppaista tutulla tavalla. Kuvauksissa on selkeät, kauniit piirroskuvat. Tunnistamisen lisäksi kuvataan talteenottoa, välineitä, säilytystä, käyttöä ja vaikutuksia. Käyttötavat on esitetty taulukossa, josta löytyy sarakkeet ulkoiselle ja sisäiselle käytölle.

Raaka-aineiden kuvaaminen alkaa metsäihmistä ilahduttavasti puista: koivu, kuusi, mänty, kataja ja paju – yhteensä 50 sivua. Näinkö paljon meidän puistamme voidaan hyödyntää luonnontuotteina? Kuvauksissa on puiden eri osat lajista riippuen: silmut, lehdet, kuori, kerkät, marjat, versot, oksat, juuret. Lisäksi osio esittelee monia muita lajikohtaisia tuotteita. Mahla ja pakuri ovat mukana luonnollisesti, mutta koivun osalta myös tisleet, ksylitoli ja tuhka.

Pihka ja sen valutus on kuvattu perusteellisesti kuusen kohdalla. Tervan valmistus on kuvattu alkaen puiden valmistelusta. Kaikkiaan näiden metsätalouden tärkeiden puiden osalta on hyvä huomata, miten monipuolisia ne ovat. Toivottavasti käyttökin lisääntyy ja monipuolistuu, jotta luonnon raaka-aineet saadaan tarkemmin hyödynnettyä. Monipuolisempi käyttö sopii monessa kohdin hyvin metsätalouden perinteisen käytön rinnalle ja voi olla paikallisesti hyvinkin merkittävää.

Kasvit ovat useammalle tuttuja ja niitä löytääkin helposti, mutta keruuseen ja käyttöön liittyen kirjasta löytyy lukijalle uusia asioita. Luonnontuotteiden käytön aloittelija on ähkyyssä tietopakettien ääressä. Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse omaksua kerralla. Kevät ja alkukesä ovat sesonkiaikaa useiden kasvien kohdalla, mutta kasvien eri osia hyödynnetään eri aikoihin: lehdet, kukinto, siemenet ja juuret.

Lopuksi

Lähdeviitteitä ei ole merkitty tekstin lomaan, mutta ne löytyvät listana lopusta kuten myös lait ja asetukset sekä verkkosivustot. Lopussa on vielä sanasto, josta voi tarkistaa esimerkiksi mitä biosidi, CLP-asetus tai hiostaminen on. Juuri hiostamisen kohdalla olisi voinut viitata ko. kohtaan kirjassa. Alussa jo selvisi, että luonnontuotteita ovat luonnonmarjat, -sienet ja -yrtit. Erikoisluonnontuotteita ovat terva, mahla, pihka, pettu, tuohi, sammal ja turve sekä havut, oksat, juuret, pahkat, kaislat ja jäkälät.

Kaikkiaan kirja on laaja paketti. Useampi Heli Pirisen oppilas on todennut, että siinä on meidän tutkintomme sisältö. Kirjan ulkonäkö ihastuttaa, ja sisällysluetteloä katsomalla vakuuttuu sen kattavuudesta.